

**BİR ŞİİR BAHÇIVANINDAN  
İKİ EŞSİZ DEMET: GÖNÜLLER  
KAVŞAĞI VE SABİR  
SARMAŞIKLARI (RÛBÂİLER)**

**İdris Nebi Uysal**

*Kara gözlüm, efkârlanma gül gayrı;  
İbibikler, öter ötmez ordayım.  
Mektubunda diyorsun ki: "Gel gayrı!"  
Sütler kaymak tutar tutmaz ordayım.  
(Kışlada Bahar)*

\*

*Gurbetten gelmişim, yorgunum hancı!  
Şuraya bir yatak ser yavaş yavaş...  
Aman karanlığı görmesin gözüm!  
Beyaz perdeleri, ger yavaş yavaş. (Hancı)*

\*

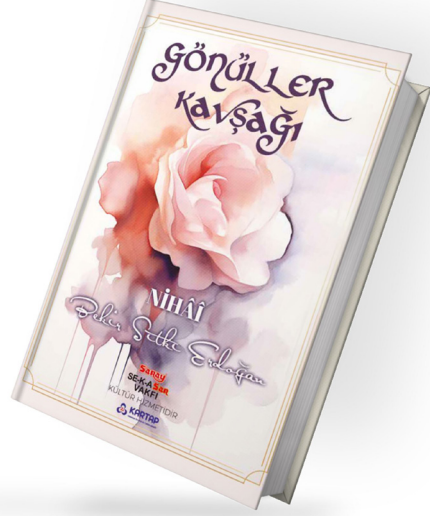
*Gariplik tuttu boynumdan,  
Büker Mevlâ'ya Mevlâ'ya...  
Gözüm her derdi göynümden  
Döker Mevlâ'ya Mevlâ'ya... (İhlas Kasi-  
desi)*

\*

*İçimde bir dertli bülbül,  
Öter "Yûnus! Yûnus!" diye.  
Söz bahçemde her gün bir gül,  
Biter "Yûnus! Yûnus!" diye. (Yûnus'la-  
yın)*

Bu duygu yüklü mısraları yazıya döken Bekir Sıtkı Erdoğan, Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin güçlü seslerinden biridir. 8 Aralık 1926 tarihinde Karaman'da dünyaya gelen Erdoğan, şairane bir hayatın ardından 24 Ağustos 2014'te İstanbul'da vefat eder. Vasiyeti üzerine "Hasretliğim üzüle üzüle bitmez" dediği memleketinde aile mezarlığına defnedilir.

Sanatla iç içe bir ailede büyüyen Erdoğan'ın yüksek tahsili, Kuleli Askerî Lisesiyle başlar. Ardından çok istediği



edebiyat tahsilini tamamlamak için Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün yolunu tutar. Bu okullardan mezun olduktan sonra bir süre askerî okullarda çalışır. Kıdemli albay ünvanıyla emekliye ayrılır. Daha sonra İstanbul'da bazı liselerde edebiyat öğretmenliği yapar. Bütün bu meslekleri icra ederken heybesinden hiç eksik etmediği bir şey vardır: şiir.

"Binbirinci Gece" yahut meşhur adı olan "Hancı" manzumesiyle edebiyat çevrelerini selamlayan Bekir Sıtkı, şiirleriyle hemen sanat ve kültür muhitlerinin ilgisine mazhar olur. Bu teveccüh kısa zaman sonra büyük bir keşfe dönüşür ve sanatçının "Hancı", "Kışlada Bahar", "Eminem", "Zelzele", "İhlas Kaside" gibi pek çok manzumesi bestelenir.

Bazı neşidelerinde "Sıtkı", "Bekir Sıtkı", bazılarında da "Nihâî" mahlaslarıyla karşılaşılan Erdoğan'ın şiirleri, sade fakat zengin çağrışımlarla söylenmiş gazel, koşma, semai vb. şiirleri hatırlatır. Hatta o zengin külliyattan unutulmaz kesitler sunar. Şiirlerine vâkıf olanlar

kullandığı kelimelerin, hemen herkesin bildiği türden kelimeler olduğunu fark eder. Fakat bu sözcükler yan yana geldiğinde Yunus'un ve diğer bazı ozanların sadelikle yoğunluğu birleştirdiği deyişlerine yakın mısralar ortaya çıkar. Nitekim şairin dikkati çeken en belirgin vasfı, "Yunus'layın" yalın ve temiz bir Türkçe kullanmasıdır. Edebiyat çevreleri de onu daha ziyade Türkçe sevdası ve hassasiyetiyle tanımış ve yâd etmiştir.

Şiirlerini sağlığında *Bir Yağmur Başladı* (1949) ve *Dostlar Başına* (1965) isimli kitaplarında bir araya getiren Erdoğan, vefatından birkaç yıl önce rubailerini ve kitaplara girmemiş şiirlerini derleyip yayımlamak ister. Geniş bir gözden geçirme sonucunda *Gönüller Kavşağı* (112 s.) isimli kitabı vücut bulur fakat sanatçı bu arzusunu, hayalini gerçekleştiremeden ebedî yurduna göç eder. Hem bu güzide eser hem de rubailerinden oluşan *Sabır Sarmaşıkları* (203 s.) irtihalinden on yıl sonra vefatının seneidevriyesinde manevi evladı Halil Gökçaya'nın gayretleri ve Saray Holding SE-K-A-SAR Vakfının destekleriyle yayımlandı. Yayım aşamasında Hasan Büyükköse, İ. Ethem Büyükköse ve Mustafa Demirci'nin de katkı verdiği bu kitaplar, Karaman Tanıtım ve Turizm Derneği KARTAP'ın kültür hizmeti olarak edebiyat dünyasının istifadesine sunuldu. Bu hayırlı işte Kâmil Uğurlu, Sami Özdağ, şairin torunu Alper Erdoğan ve Rıza Duru'yu ayrıca zikretmek gerekiyor. Hepsine ayrı ayrı teşekkür ederiz.

*Gönüller Kavşağı*, Bekir Sıtkı'nın "Yok benim başka ünvanım" dediği ve kendi mahlası olan Nihâî için kaleme aldığı *Nihâî* başlıklı şiirle başlıyor:

*Bekir Sıtkı'yla şahsileşmesin nâçiz adım sanım,  
Dilin mahsulüdür halkımla ortak çünkü*

*divânım*

*Süzüldüm nefsimin ham benliğinden  
neyleyim ismi?*

*Nihâî mahlasımdır, yok benim başka ünvanım* (s. 22)

Bu kitapta şairin "Eskimeyen Şiirleri" ("İhlas Kasidesi", "Hancı", "Kışlada Bahar" gibi) diye isimlendirilen yedi eseriyle birlikte 70 şiir bulunuyor. Kitaba adını veren şiir de bu demette yer alıyor. İçlerinde aruzla yazılanlar da var heceyle yahut serbest ölçüyle söylenenler de. Şair nazım birimi olarak dörtlüğü daha çok tercih etse de aruzla yazdığı gazel ve kaside nazım şekillerine uygun metinleri beyit esasına göre nazım etmiş. Şiirlerde insan, doğa ve eşyaya dair her şeyi işleyen sanatçı; aşk, ayrılık, gurbet, sıla hasreti, deniz, hayat, hüznün, kavuşma gibi temalar üzerinde çokça duruyor. Yunus Emre, Mevlana, Mecnun, Leyla ve memleketi Karaman da onun ismini sıkça andığı diğer konular ve kişiler. Sanatçı; Kıbrıs için kaleme aldığı iki şiir ("Kıbrıs Ufuklarında", "Kıbrıs Sularında") ile "Cumhuriyetimizin 50. Yıl Marşı", "Deniz Harp Okulu Marşı" ve "İki Bine Doğru" başlıklı şiirlerinde konuyla birlikte üslubunu, dilini, ses tonunu değiştirir. Hangi konu ve türde olursa olsun, manzumelerin hepsinin ortak özelliği, tertemiz ve dupduru bir Türkçeyle söylenmiş olmasıdır. Zaman zaman yerel söyleyişi yansıtan kelimelere de rastlanan bu metinler, Türk şiirinin gücünü ve anlam derinliğini, dilimizin zenginliğini yansıtan örnekler olarak okunmayı bekliyor.

Erdoğan'ın yoğun emek verdiği nazım türlerinden biri de rubaidir. Şair aruzla yazılan ve kaynağı tefekküre dayanan bu yoğunlaştırılmış şiir türünde çok sayıda örnek ortaya koyar.

Erdoğan'ın rubailerinin toplandığı *Sabır Sarmaşıkları*'nda ise 159 rubai var. Dört mısradan oluşan ve belirli aruz



kalıplarına göre yazılan bu nazım biçiminin en çok bilinen ismi Ömer Hayyam'dır. Türk edebiyatında ise Mevlana, Fuzuli, Bağdatlı Ruhi, Nabi gibi şahsiyetler öne çıkar. Yakın dönemde ise Yahya Kemal, Ârif Nihat Asya, Talât Sait Halman ve Bekir Sıtkı Erdoğan ortaya koydukları başarılı örneklerle türün diri kalmasını sağlayan kalemler olmuştur.

*Sabır Sarmaşıkları*'nda yer alan rubailer dokuz başlıkta toplanmış. Söz konusu başlıklar şöyle: "Sabır Sarmaşıkları", "Gül ile Bülbül", "Kutsal Ateş", "Açık Pencere", "Define", "Zaman Okyanusu", "Yeşil Düşünceler", "Ünlü Rubailerden Yorumlar", "Rubaiden Rubaiye". Kitaptaki ilk şiir "Kıssadan Hisse" adını taşıyor. Kitaba adını veren "Sabır Sarmaşıkları" isimli dörtlük de birinci kısımda yer alıyor.

Erdoğan rubailerinin bir kısmını yakınlarına (eşi Zeliha Hanım, çocukları Yahya Bey ve Sahil Hanım, damadı Halil Dural gibi) ve "manevi evladım" diye seslendiği kişilere ithaf etmiş. Bir rubaisini de deniz şehitlerimizin aziz hatırasına

bağışlamış. Kaleme aldığı rubailer arasında duygu ve düşünce dünyasında ayrı bir yer ayırdığı Şeyh Sadi, Mevlâna, Ömer Hayyam, Nesimi, Yahya Kemal gibi isimlerin rubailerine yorum ve nazire niteliğinde olanlar da var.

Türk edebiyatına İran edebiyatından geçen rubai türü, çok zengin bir mana ve muhteva örgüsüne sahiptir. Ayrıca ele alınan konunun kısa, özlü ve çarpıcı biçimde ifadesini gerektirdiğinden zor söylenen bir şiir türüdür. Dört mısralık bu kısa metinlerde aşk, hatıra, yalnızlık, talihten şikâyet, hiciv gibi ferdi; Allah, tasavvuf, rindane yaşam, ölüm gibi dinî ve metafizik; adalet, zulüm, barış gibi toplumsal yahut siyasi, millî, ahlaki, felsefi, tarihî vb. konular da işlenebilir. Erdoğan'ın rubailerini arasında da insan, tabiat ve eşya ile ilgili hemen her konunun işlendiği görülür.

Şairin;

*Bîçâre kalem, ırgatı bin bir hevesin...  
Mîmârına söz düşer mi mısırâda sesin?  
Ma'ruflara yok söylenecek söz burada (!)  
Ârifler için zâten şâir ne desin?* (s. 24)

dizeleriyle *Kıssadan Hisse* diyerek başladığı rubailer, "Özürnâme" başlıklı şu rubaiyle bitiyor:

*Söz tâcirim, inci güher söylemedim;  
Fikrimde hayır yoksa da şer söylemedim.  
Rabbim, şımarıp rahmetinin bolluğuna,  
Affet yarım aklımla neler söylemedim!* (s. 195)

Hemen her yayında olduğu gibi, bu uzun soluklu çalışmada da gözden kaçırdığını düşündüğümüz birtakım noktalama, yazım ve şekil (düzen) kusurları bulunuyor. Mesela kitabın başına konan dört "Ön Söz"de de "Ön Söz" kelimesi, "Önsöz" şeklinde bitişik ve yanlış yazılmış. Halil Gökçaya imzalı sunuş yazısında "TAKDİM" kelimesinin bütün harfleri büyük yazılırken "Önsöz"ler

yalnızca ilk harfi büyük olacak şekilde düzenlenmiş. Böyle çalışmalarda sadece imla birliği değil şekil yani düzen birliğini de sağlamak gerekir. Ayrıca “Takdim”, “Ön Söz”, “Sunuş” gibi bölümlerde yazı sahibinin adını bölümün sonuna koymak teamül olmuştur ve burada da bütünlük sağlamak esastır.

Dikkatimizi çeken hatalardan biri de kitapların yayımlanmasına katkı veren SE-K-A-SAR Vakfı ile KARTAP adlı derneğin isimlerinde karşılaşılan çoklu yazılışlardır. Bu hayır kurumunun adı kitabın başındaki sunuş bölümlerinde “SE-K-A-SAR”, “Sekasar”, “SEKASAR” biçimlerinde verilmiştir. Mesaisini ve imkânlarını şehrin tanıtımı için sarf eden dernek de “KARTAP” ve “Kartap” olmak üzere iki farklı şekilde yazılmıştır. Yine bu bölümlerde şapkalı (^) yazılması gereken “hâl”, “millî” gibi sözcüklerin yazımı da doğru değildir. İki kitapta da şiirlerin başladığı sayfaya kadar sayfa numarası yoktur ve “İçindekiler” kısımlarında da düzeltme bekleyen yerler vardır.

Bir rubailer manzumesi olan “Sabır Sarmaşıkları”nda birkaç sözcükte dizgi hatası kabilinden görülen noksanları söylemekte yarar var. “Sükûtumdaki” (s. 34) kelimesindeki iyelik ekinin ünlüsünün “a” şeklinde yazılması ile “cevr ü cefa” (eziyet ve sıkıntı) şeklindeki bağlama grubunun “cevr-i cefa” biçiminde Farsça tamlamaya dönüşürülmesi aldığımız notlardan birkaçı. Diğer şiirlerin toplandığı *Gönüller Kavşağı* adlı kitapta da bu türden hatalar

göze çarpıyor. Mesela kitabın genelinde doğru yazılan “hâlâ” kelimesi, 72 ve 73. sayfalarda “hala” şeklindedir. 97. sayfadaki “hız” kelimesinin de “haz” olacağı kanaatindeyiz.

Bu ve buna benzer hataların nazarlık kabilinden olduğunu, gösterilen yoğun çabaya ve kitabın değerine asla gölge düşürmeyeceğini, bundan sonraki basılarda da düzeltileceğini düşünüyorum.

Henüz basılmayı bekleyen bir divanı da bulunan Bekir Sıtkı Erdoğan, Türkçenin ve Türk edebiyatının bir değeridir. Onun, badeli bir âşık olup olmadığı bilinmez ama şiirlerindeki lirizm ve coşkuya, Türkçesindeki lezzete vâkıf olan herkes Yûnus’tan el almış olabileceği düşüncesindedir.

*Tanrı bir pırlanta yıldız taktı Sıtkı’m burcuna*

*Ah ne hoş, üstünde bir altın hilal olmak ne hoş...*

diyen sanatçıya, emanetlerine, bilhas- sa tertemiz Türkçesine sahip çıkmak hepimizin öz görevidir. Kendi deyişiyle “*rengârenk çiçeklerle dolu bir bahçede şiir bahçivanlığı yaptığını*” (*Gönüller Kavşağı*, s. 9) söyleyen Bekir Sıtkı Erdoğan’ın bu iki seçkin eserini bizimle buluşturan tüm kişi ve kurumlara teşekkür ve tebriklerimizi iletiyoruz.

**(Not:** Yazıda paylaşılan örnek metinler kitaplardan olduğu gibi alınmış, şaire özgü olduğunu düşündüğümüz noktalama ve imla tercihine müdahale edilmemiştir.)